

Vážení kolegovia,

dovoľujem si prihovoriť sa vám úvodnými riadkami k novej rubrike odborných časopisov vydavateľstva SOLEN v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR, v ktorej sa budem snažiť podávať vám ucelenú informáciu o tom, čo sa v poslednom období podarilo urobiť na poli štandardizácie v zdravotníctve. Ako iste viete, MZ SR má zákonnú úlohu odborne usmerňovať zdravotnú starostlivosť, rovnako má za úlohu aj vydávať štandardné diagnostické a terapeutické postupy – obe tieto úlohy sme sa snažili spojiť v dokumente, ktorý prijala vláda SR v septembri 2008 pod názvom *Koncepcia tvorby štandardných diagnostických a terapeutických postupov*. Takto sa nám darí v poslednom období v spolupráci s hlavnými odborníkmi MZ SR a odbornými spoločnosťami SLS vyberať podstatné témy vhodné na štandardizáciu a vydávať ich cestou odborných usmernení vo Vestníku MZ SR. Tieto materiály, samozrejme, nemajú ambíciu zachytiť celú škálu medicínskeho poznania, ich hlavným cieľom je protokolárne zachytiť stupeň poznania a spôsob jeho implementácii v zdravotníctve na území SR. Tieto protokoly majú potenciál slúžiť k takým postupom, ktorých dodržiavanie môže byť predmetom priebežnej kontroly zdravotných poisťovní a aj pri eventuálnom pochybení, alebo podozrení z pochybenia, kontroly Úradu pre dohľad na zdravotnou starostlivosťou. Verím, že budú užitočné pre vašu každodennú medicínsku prax.

MUDr. Adam Hochel

generálny riaditeľ Sekcie zdravia Ministerstva zdravotníctva SR
adam.hochel@health.gov.sk

Nové usmernenia a vyhlášky MZ SR (január – jún 2009)

MUDr. Adam Hochel, generálny riaditeľ, Sekcia zdravia, MZ SR

Ministerstvo zdravotníctva SR vydalo vo Vestníku MZ SR v mesiacoch január až jún 2009 v zmysle *Koncepcie tvorby štandardných diagnostických a terapeutických postupov* viaceré nové usmernenia: **organickej klinickej výživy; o diagnostike a liečbe idiopatickej nekrózy proximálnej epifýzy stehnej kosti u detí; pre riešenie inkontinencie moču; na poskytovanie zdravotnej starostlivosti pacientom s hemofíliou a inými vrodenými koagulopatiami; o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti novorodencom odloženým vo verejne prístupnom inkubátore; o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou a k používaniu obmedzovacích prostriedkov u pacientov v zdravotníckych zariadeniach poskytujúcich psychiatrickú starostlivosť.**

Via pract., 2009, 6 (7–8): 322–323

Odborné usmernenie organickej klinickej výživy

(Vestník MZ SR zo 16. februára 2009)

Odborné usmernenie (OÚ) je vypracované v spolupráci s MUDr. Máriou Volekovou a hlavnými odborníkmi MZ SR v špecializačných odboroch vnútornej lekárskej, pediatrii, onkológii, rádioterapii, gastroenterológii, diabetológii, nefrológii, hepatológii, pneumológii, gerontológii a hematológii a transfúziológii.

Ide o novelu pôvodného OÚ, v ktorom sa najmä menia preskripčné a indikačné obmedzenia **klinickej výživy** v súlade so stanovenými indikačnými a preskripčnými obmedzeniami schválenými kategorizačnou komisiou MZ SR, dopĺňa sa organizácia domácej parenterálnej výživy, kritériá zaradenia pacienta do programu domácej parenterálnej výživy a príprava pacienta na domácu parenterálnu výživu.

V článku VIII sa dopĺňajú lekári – špecialisti v špecializačnom odbore onkológia, rádioterapia, gastroenterológia, diabetológia, nefrológia.

hepatológia, pneumológia, gerontológia a hematológia a transfúziológia v súlade s indikačnými a preskripčnými obmedzeniami schválenými kategorizačnou komisiou MZ SR.

V ďalšom sa dopĺňa príloha, ktorá obsahuje zásady klinického využitia ambulantnej enterálnej výživy formou „sippingu“, indikačné a preskripčné obmedzenia a druhy enterálnej výživy.

Odborné usmernenie MZ SR o diagnostike a liečbe idiopatickej nekrózy proximálnej epifýzy stehnej kosti u detí

(Vestník MZ SR z 15. apríla 2009)

OÚ je vypracované v spolupráci s hlavnými odborníkmi MZ SR pre pediatrickú ortopédiu a pre fyziatriu, balneológiu a liečebnú rehabilitáciu, návrh následne pripomienkovali hlavní odborníci MZ SR pre rádiológiu, ortopédiu a detskú chirurgiu.

OÚ prináša pre prax zreteľnú a presnú štruktúru postupov v diagnostike a jednoznačné kritériá pre konzervatívnu a operačnú liečbu. Uvádza zdravot-

nícke zariadenia a kompetentných zdravotníckych pracovníkov pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti dieťaťu s **idiopatickou nekrozou proximálnej epifýzy stehnej kosti u detí**. Takto nadefinovaná včasná diagnostika a liečba sú prevenciou porúch funkcie bedrového kĺbu spojených s trvalými morfológickými zmenami na pohybovom aparáte, ktoré sú vo vyššom veku ťažko odstrániteľné a chorému prinášajú viaceré komplikácie.

OÚ je určené najmä všeobecným lekárom pre deti a dorast, ortopédom, ale aj iným odborníkom, ktorých predmetom záujmu sú deti v dojčenskom období.

Odborné usmernenie MZ SR pre riešenie inkontinencie moču

(Vestník MZ SR z 1. mája 2009)

OÚ je vypracované pod gesciou hlavného odborníka MZ SR pre odbor urológia Prof. MUDr. Jána Klimenta, CSc. Materiálu pri jeho príprave opo-
novali predseda Slovenskej urologickej spoločnosti SLS prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., hlavný odborník

MZ SR pre odbor pediatrická urológia – MUDr. Vladimír Polák, PhD.; geriatría – prof. MUDr. Štefan Krajčík, CSc.; všeobecné lekárstvo – doc. MUDr. Ján Gajdošík, PhD.; gynekológia a pôrodníctvo – prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

Vypracovanie odborného usmernenia vychádza z aktuálnych požiadaviek poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Materiál rieši problematiku organizačných a liečebných opatrení u pacientov s inkontinenciou moču.

Odborné usmernenie MZ SR na poskytovanie zdravotnej starostlivosti pacientom s hemofiliou a inými vrodenými koagulopatiami (Vestník MZ SR z 29. mája 2009)

OÚ vypracovala MUDr. Angelika Bátorová, PhD. pod gesciou hlavného odborníka MZ SR v odbore hematológia a transfúziológia doc. MUDr. Martina Mistríka, CSc. Materiál bol schválený aj Slovenskou hematologickou a transfúziologickou spoločnosťou SLS, ako aj hlavnou odborníčkou pre pediatrickú hematológiu MUDr. Zuzanou Lalahovou –Striežencovou.

Text jednoznačne definuje jednotlivé komplexné špecializované postupy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pacientom s vrodenými krváčovými chorobami. V uvedenej problematike nejde len o určenie diagnostických postupov a substitučnú liečbu, ale aj o jednotné vedenie dispenzárnej zdravotnej starostlivosti, zladenie preventívnych postupov a dôslednú špeciálnu prípravu pacientov s hemofiliou a inými vrodenými krváčovými stavmi na každý operačný výkon.

Hlavnými užívateľmi tohto OÚ by mali byť hematológovia, avšak je veľmi dôležité, aby aj všeobecní lekári mali prehľad o liečebných postupoch u svojich pacientov – hemofilikov. Nemenej dôležitým adresátom sú aj chirurgovia, ktorí týchto pacientov operujú.

Odborné usmernenie MZ SR o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti novorodencom odloženým vo verejne prístupnom inkubátore (Vestník MZ SR z 29. mája 2009)

Podnetom na vypracovanie OÚ bolo upozornenie občianskeho združenia Šanca pre nechcených, ktoré bolo iniciátorom zriadenia hniezda záchranu, na nejednotnosť postupu zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti týmto deťom, ako aj spätná väzba od poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorí majú zriadené hniezdo záchranu.

OÚ bolo vypracované pracovnou skupinou, ktorej členmi boli odborníci z oblasti neonatológie, Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstva spravodlivosti SR a občianskeho združenia Šanca pre nechcených. Materiál bol predložený na posúdenie aj Etickej komisii Ministerstva zdravotníctva SR.

OÚ zjednocuje postup zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti novorodencom odloženým vo verejne prístupnom inkubátore a súčasne definuje súčinnosti s ostatnými subjektmi podieľajúcimi sa na následnej starostlivosti o dieťa v sociálnej oblasti.

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o objektivizovaní aktivity a poškodenia kĺbovej funkcie u pacientov s reumatoidnou artritídou (Vestník MZ SR z 29. mája 2009)

Reumatoidná artritída (RA) predstavuje najčastejšiu zápalovú kĺbovú chorobu. Prejavuje sa bolesťami, zápalom a progredujúcim ireverzibilným poškodením kĺbov so vznikom deformít a predstavuje významnú oblasť spotreby verejných zdrojov na jej liečbu. Práve preto MZ SR v spolupráci s doc. MUDr. I. Rybárom, CSc, hlavným odborníkom MZ SR pre reumatológiu, pripravilo OÚ k tejto diagnóze. Návrh pripomenovali aj hlavný odborník pre endokrinológiu, ortopediu, vnútorné lekárstvo a klinickú biochémiu.

V rámci diagnostiky a liečby RA sa pridáva priebežné hodnotenie aktivity ochorenia, ktoré sa vykonáva pomocou zloženého klinického indexu. Stupeň poškodenia kĺbovej funkcie sa hodnotí dotazníkovou metódou. Výsledok hodnotenia aktivity a stupňa poškodenia kĺbovej funkcie sú súčasťou reumatologického vyšetrenia a zaznamenávajú sa do zdravotnej dokumentácie pacienta. Aktivitu a stupeň poškodenia kĺbovej funkcie posudzuje kompetentný zdravotnícky pracovník u pacientov s reumatoidnou artritídou pred a v priebehu liečby liekmi modifikujúcimi aktivitu reumatoidnej artritídy. Terapeutická odpoveď na liečbu nebiologickými liekmi modifikujúcimi aktivitu reumatoidnej artritídy sa hodnotí po 12 – 24 týždňoch bez ohľadu na to, či sa aplikujú v monoterapii, alebo v kombináciách.

Ambíciou OÚ je štandardizovať prístup k liečbe pre pacientov, ktorí ju naozaj potrebujú a na druhej strane zadefinovať, kedy liečba nie je účinná a jej podávanie je preto neopodstatneným mrhaním verejných zdrojov.

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky k používaniu obmedzovacích prostriedkov u pacientov v zdravotníckych zariadeniach poskytujúcich psychiatrickú starostlivosť (Vestník MZ SR z 29. mája 2009)

Vzhľadom na mnohé nejasnosti, najmä z pohľadu medzinárodných inštitúcií, v oblasti regulácie používania obmedzovacích prostriedkov v zdravotníctve na Slovensku MZ SR pristúpilo k protokolárnemu definovaniu ich používania. Na príprave OÚ sme spolupracovali s najmä s hlavným odborníkom pre odbor psychiatria doc. MUDr. Ivanom Dóćim, PhD.

OÚ definuje použitie obmedzovacích prostriedkov len vo výnimočných prípadoch, najmä vtedy, ak pacient svojím správaním ohrozuje seba a/alebo svoje okolie. Použitie obmedzovacích prostriedkov sa považuje za krajné riešenie v prípadoch, keď je to nevyhnutné na ochranu pacienta, ostatných pacientov, vecí a osôb v okolí pacienta a personálu psychiatrického zariadenia. Pod pojmom obmedzovacie prostriedky rozumieme umiestnenie pacienta v ochrannej (sieťovej) posteli, umiestnenie pacienta v izolačnej miestnosti, pripútanie pacienta k lôžku, použitie zábran, použitie telesnej prevahy.

O možnosti použitia obmedzovacích prostriedkov sú pacienti primeraným spôsobom vopred informovaní. U každého pacienta je potrebné zväžiť použitie čo najmiernejšieho a najvhodnejšieho obmedzovacieho prostriedku. Obmedzovacie prostriedky je možné použiť iba v prípade, keď sú iné možnosti vyčerpané.

K manipulácii s obmedzovacími prostriedkami u pacienta sú zdravotnícki pracovníci pravidelne školení v rámci príslušného zdravotníckeho zariadenia. Obmedzovacie prostriedky musia byť použité len na najkratšiu dobu a pri kontrolách je potrebné vždy prehodnotiť nevyhnutnosť ich ďalšieho použitia.

O použití obmedzovacích prostriedkov rozhoduje ošetrojúci zdravotnícky pracovník, ktorý je povinný vykonať záznam do zdravotnej dokumentácie pacienta.

Celé znenie odborných usmernení je možné nájsť na: <http://www.health.gov.sk/redsys/rsi.nsf/0/298AF-39BEB3C4A18C12575D2003305D6?OpenDocument>.

MUDr. Adam Hochel
generálny riaditeľ Sekcie zdravia MZ SR
Limbová 2, P. O. BOX 52
837 52 Bratislava 37
adam.hochel@health.gov.sk

